

[Transcript] Genstart / Og så til vejret

Du er jo ikke sådan alarmistisk anlagt.

Men har denne her sommer på en eller anden måde, når man ser på vejret, været specielt for dig?

Ja, der er faktisk en lille røstelse, der går igennem mig.

Vi har rigtig høje temperaturer, lang vej, hedebløge over store dele af Sydeuropa.

På global plan, allerede i foråret, der så vi, at havtemperaturen er så overfladen på havtemperaturen sat rekord.

Det synes jeg, det er voldsomt.

Da Anja Fonseca starter som værvært på DR for snart 20 år siden, er værdsikken et roligt og ufarligt underhul for de danske familier.

Fonseca, jeg er altså ved at være lidt træt af de her værre. Jeg vil meget gerne have noget foråret af hovednøjesikket.

Jo, hvis vi ser lidt længere frem, så sætter vi ud til, at vi skal have lidt milde at være.

Men varme rekorder, ødelæggende oversvømmelser og nærmest uendelig tørke.

Man kan se, græset her er fuldstændig tørt hen.

Begynder at gøre det ellers hyggelige tv-værtén ubehagelig påmiddelse om et klima i hurtig forandring.

Der blev nemlig sat nye varmekort for Grønland for juni i morgenet, 24,8 grader af lufttagnen i Nuuk.

Som geolog ved Anja, at klimaet altid har ændret sig, men aligevel bliver hun mere og mere opmærksom på den fart det sker med.

Og især denne her sommer har hun med bekymring fuldt de vilde værrefenomener, som hun kun forventer bliver været.

Perspektiverne for, at vi, inden for de kommende år, vil se nye temperaturrekorder, det er det absolut til stedet.

Hvordan skal vi tale anderledes om vejret?

Nu hvor varme rekorder ikke længere er nær så hyggelige.

Det spørger genstart om i dag.

Mit navn er Anna Ingrid.

Hvis du skulle skrive en artikel om kloedens tilstand, hvad ville der så stå?

Ja, men så vil jeg jo tage udgangspunkt i alle de ekstremmer, vi ser.

Og som vi har set både i år, men også det seneste år, tid.

Gæmmest i temperaturen.

De seneste 8 år har været på sit højeste i alle de år, vi har målt.

Tilsammen så viser det jo, at vores klima forandrer sig lige nu.

Og perspektiverne for fremtiden ser også alvorlig ud.

Grundet den udledning af drivhuskasser, som vi mennesker, vi forårsager.

Og som har en opvarmende effekt på vores klima.

Nej.

Det vil være en tand for patosfyldt.

Der vil være for mange følelser i det ordre.

Jeg er måske lidt mere pragmatisk, når det handler om at formidle klima.

Så jeg dykker meget ned i, hvad er det videnskaben fortæller os.

Jeg repræsenterer jo, at det er noget, som vi kan gøre.

Det er noget, som vi kan gøre.

[Transcript] Genstart / Og så til uvejret

Det er noget, som vi kan gøre.

Så jeg dykker meget ned i, hvad er det videnskaben fortæller os.

Jeg repræsenterer også et institut i mit daglige arbejde.

Så det er med den hat, at jeg formidler.

Okay, så fortæl lige lidt om den hat, inden vi går videre.

Vil du ikke præsentere dig selv?

Jo, jeg hedder Anja Fonsek.

Og til daglig så arbejder jeg som pressechef på Danmarks Metrologiske Institut.

Anja Fonsek er uddannet geolog og arbejder i dag som pressechef på Danmarks Metrologiske Institut.

Hendes karriere begyndte i 2006, da hun lige efter universitetet blev henværet på DR.

På det tidspunkt, hvor jeg starter, er vi fire mennesker i alt.

Jeg er den sidste tilkomende.

Vi har to gavede metologer, Søren Jakobsen og Jesper Teilgård, som mange sikkert vil kende.

Jesper Teilgård, jeg har hørt, at vi skal om sindsommere i dag.

Det er jo nok også tre kigåre at bruge, når man tænker på, at vi forventer et sond.

Vi forventer tørre færd, og vi forventer bare, at vi ikke er mindst.

Og så betyder bjæring på det tidspunkt.

Og tidsammen udgør vi Danmarks radios henværd, der skal sørge for at optrede og formidle hveret i de forskellige tv-aviser.

Generelt set er det jo en hyggelig tone, der er fokus på noget pingpong sammen med tv-avisværdene.

Og vi tør at hoppe fra tog.

Det kan jo være små overspil.

Til tog er jeg bange for, at vi skal have en henværsig med.

Anja, for at sikre.

Altså en lidt drældende tone.

Jo jamen, der er der faktisk lidt tog, hist og pis.

Der, hvor det blev krydret lidt ekstra, det var jo så især i sommerperioden, hvor der var lidt mere sprel i den,

fordi der skulle vi ud og lave sommerværet.

Jeg tror, det første tema, der var, da jeg startede, der havde vi en værbåd med.

Det var på et tidspunkt, hvor vi sendte dagligt under lange brug.

Jeg husker også på det, er det lige nu blevet tid til at kigge på sommerværet.

Hvad er sko, Anja?

Og ombrændingspunktet var sådan med...

Det var hyggeligt.

Sommeren var over Danmark i dag med temperaturelagt over de 25 grader mange steder i landet.

Der var en kokken over lidt, ligesom man kender fra morgen TV.

Så der var lidt pingpunkt der.

Det ser rigtig spændende ud. Hvad er vi ved at lave her?

Og så var der plads til at være en slag, og måske et enslag ude fra marken,

hvor de havde været ude og besøge en vinbunde eller noget andet i den dure.

Og en af de ting, jeg forbinder med sommer, det er god danske søde jordbær.

[Transcript] Genstart / Og så til uvejret

Udover det skal jeg handle lidt om jordbær i dag, så skal vi selvfølgelig se på værdudviklingen i de kommende dage.

Velkommen selv.

Hvor meget fyldte klimat i jeres arbejde?

Altså...

Det fyldte ikke specielt meget, da jeg begyndte.

Klimat, det lå forholdsvis langt fra os, altså forstået på den måde, at når vi formidlede noget, der kunne have været klima, for eksempel værrekorder, så var det ofte sådan med fokus på selve den enkelstående rekord, altså fascinationen af.

Wow, det er vildt det, der sker her,

men altså det var ikke sådan, vi havde perspektiver til, hvordan vores fremtid i klima så vi blev.

Anne, jeg får en sikker du er med os her til morgen for at holde øje med det.

Noget af det, der presser sig på nu, det er vandet.

Hvad er det, der sker?

Det, hvor jeg kan se, at der måske kan være en rekord i sikter, en kedelig rekord, det kan være, når vi ser på vandstanden, og det er primært for Roskildes vedkomne.

Det var en anden side.

Sådan helt generelt, så var der jo ikke konsensus om, at klimaforandringer var menneskeskabte.

Det var noget, der stadigvæk var til diskussion.

Dengang, altså i slutningen af nullerne, altså der var det jo stadigvæk sådan,

at der var debatprogrammer, hvor man tog en klimaskaptiker,

og en forskere, der ligesom pagede på, at der er klimaforandringer og de menneskeskabte, og så satte man de to personer til og diskutere.

Så det var en anden side.

Du er jo uddannet geolog, udover, at det er selvfølgelig kredet, at du skulle lære i den nyt fældt godt at kende.

Hvad betyder det så for din tilgang til været og forståelse af klimaforandringer?

Altså, som geolog, så har jeg jo været vant til at sidde og kigge i fortiden.

Altså, det var mit fokusområde, altså bladret i de geologiske arkiver.

Og når man gør det, altså jeg har jo kigget på katastrofer af et omfang, som er ufattelig.

Lad mig tage et konkret eksempel.

Per Amtrias, der havde vi det i ca. 252 millioner år siden.

Der var en masse uddøden, hvor 90-95% af alle arter uddøde.

Når man ligesom har været vant til at sidde og kigge på katastrofer på ekstremer, er den her type, og så kommer ind og skal formidle hver ekstremer.

I den kontekst, så havde jeg måske et lidt mere sådan kynisk blik på, hvad der skete.

Opgappetierne, så er der særligt to hændelser, som ligesom har sat sig i mig.

Den første, det var det voldsomt skybrud, der ramte udstadsområdet tilbage i 2011.

Et sardales voldsomt skybrud, der ramte hovedstaden i nat.

Det var i juli.

Kom fuldstændig bag på meteorerne.

Som var et ekstremt skybrud.

Derfor kom det også bag på mange københavnere.

[Transcript] Genstart / Og så til uvejret

Jeg har et bør som sagt 30 år, og jeg har aldrig været sådan en regnværd, som vi har. Over et relativt stort område, som jo fortsæder skader for miljarder af kroner, jeg tror. Forsikringsskaderne er vel op i omrejende af 5 miljarder i dag. Så spoler vi et par år frem i tiden. Der havde vi faktisk to voldsom storm. Først så havde vi Alland, som var et hurtigt. Det er jeg havner om. Meget voldsomt blæseværd, der passerede Danmark, og her efter, jeg så kom Bodil. Vi har aldrig set noget inde. Det er også voldsomt billeder fra Frederikso i aften. Som jo var en voldsomt stormflåd, blandt andet, ned omkring Roskilde 4. Det var helt uvirkeligt. Jeg har aldrig set det her sammen før. Jeg kunne godt se, at det var ekstremt, men det var jo ikke sådan, at jeg tænkte, det er klimafandringer. Og det samme med Bodil, det var en ekstrem hverhændelse. Men det var ikke sådan, jeg satte det ind i et klimaperspektiv og tænkte, det her, det får vi mere af i fremtiden. Den erkendelse var simpelthen ikke noget til mig på det tidspunkt. Stille og rolig begynder spørgsmålet om klimafandringer dog at fylde mere, både i samfundet og på DRs værdredaktion. Det var ikke lige populært hos alle danskere. Vi begyndte jo i det små, at det kunne for eksempel være at have nogle indslag om nogen, der var påvirket af noget ekstremt værd, som man så kunne sætte i kontekst af klimafandringer. I det østelige i-røren har man også haft tørkeligne tilstande her i løbet af de sidste par år. Det som jeg personligt husker for det tidspunkt, det var, at ofte når vi forsøgte at komme med forklaring og gøre folk klogere, så var det igen der, hvor vi så, at kurven for seretal faktisk godt kunne falde en smule. Så det virkede som om, at vores publikum på det tidspunkt i hvert fald ikke rigtig var klar til at lytte til en videnskabelige udlægning af, hvad der egentlig er, der sker. I 2018 skifter Anja Fonseca værkortet ud med et kontor på chefgang hos Danmarks Meteorologiske Institut. På én af sin første dage som ny pressechef skal en kollega presentere nye fremskrivninger for det danske klima. Og det er her, det for alvor går op for Anja, at der er noget, hun måske ikke rigtig har forstået. Vores forskningschef, hun kommer hen og hun er sådan... Først så snakker vi om, hvor meget er temperaturen stedet indtil nu. Altså de seneste små 150 år på det tidspunkt, så er temperaturen stedet omkring halvanden grad i Danmark. Hun er sådan, det er vildt. Og så fortsætter vores snak med, hvor meget kommer temperaturen, så fortsat til at stige, at det er to grader, at det er tre grader her i Danmark. Hun er ikke chokerede, men hun er meget alvorlig. Og jeg bliver sådan lidt, jeg føler mig sådan lidt, hvad foregår der her, buksdavligt tale. Så jeg bliver faktisk nødt til at spørge hende, undskyld mig, fortæl mig lige, hvorfor er det, du synes,

[Transcript] Genstart / Og så til uvejret

det her, det er så vildt.

Fordi jeg forstod faktisk ikke, hvad betyder en grad, to grader.

Fordi jeg havde et blik for, jamen, jeg forestillede mig temperaturen på 20 grader, som vi har i dag, så lægger vi to grader og unge i.

Det er der måske egentlig meget fint.

Men det er fordi jeg simpelthen ikke havde forstået hele konteksten af, at både er det jo af et genmesnit.

Det vil sige, indunder det genmesnit, så kommer der jo nye ekstremmer.

Det vil sige, at ekstremmerne kan lige blive to grader højere.

Samtidig med, så sætter det jo gang i en masse ting på vores klude.

I de bare fem år, Anja har arbejdet hos DMI, har verden igen og igen sat varme rekord.

Og i år er ingen undtale til.

Konsekvenserne af de ekstreme temperaturer mærkes blandt andet i Sydeuropa, hvor tusinder af turister i sidste uge måtte flygte fra Ilden på de græske øger.

Men græske ferieøger roter sig lige nu herude af skovbrænder.

Vi har jo naturbrænden rundt omkring i verden.

Blandt andet i Sydeuropa kan det også være i Kalifornien, og det sker hver sommer.

Så på den måde er der ikke noget nyt under solen på det punkt.

Men nu så jeg faktisk lige præcis, at der er kommet et nyt studie, som meget hurtigt har kigget på, hvilken effekt har klimaforandringer haft på, at vi har fået de her naturbrænder.

Og der siger man faktisk, at klimaforandringer har haft en afgørende rolle for, at det er blevet så voldsomt, som det er blevet i år.

Man kan sige, at klimaforandringer skubber jo hele tiden til ekstremmerne, og det gør også, at der bliver endnu mere fordelagtige betænelser for, at vi kan få naturbrænde.

Fordi temperaturerne er ekstremt høj i Sydeuropa.

Selvom de vilde skovbrænder og varmerekort i luften trækker overskrifter verden over i løbet af sommeren,

jeg så begynder Anjas adværingslamper allerede at blink i foråret, da en helt anden varmerekort bliver nået.

Allerede i april såer vi jo, at den globale gennemslige havtemperaturer, den er faktisk sat en ny rekord.

Skal lige sige, fordi jeg er jo geolog, og jeg kan jo rigtig godt lide at tage forebehold med, vi har en overrekke, vi har målinger fra startfirserne og så frem til i dag.

Så som geolog ved jeg selvfølgelig godt, at havtemperaturen har været højere, havnivået har stået højere i geologisk tid.

Men hvis vi lige holder os på sporet og kigger på den her periode, så har vi altså aldrig målt så høj en gennemslige havtemperatur,

som vi så det i april.

Og det optager mig, fordi det er jo et kig ind i, hvad der venter os.

Og igen, summen af alle de her signaler, vi får.

Nu har vi en rigtig høj havtemperatur.

I julie, rigtig høj, ekstremt høj, rekordhøj lufttemperatur, globalt set gennemsligt.

Det føles nærmest som et vink med en vognstang, som man vil sige på godt gammel dagstansk, om at der er noget på gang her.

[Transcript] Genstart / Og så til uvejret

Og det, at de her værrekoder og varmerekoder kommer i år, er endnu en kilde til bekymring. Altså, at det ikke er varmerekoder, der kommer næste år.

Hvorfor er det, at de lender i år særligt bekymrende?

Altså, de havde også været bekymrende sidste år, og der har også været rekoder.

Nærmest årsagen til, at vi måske ikke har haft voldsomere værrekoder overne før.

Altså, det er jo fordi, vi har haft et særligt naturligt hver fenomen Laninja, som jo dækker over, at man ude i det østelige og centrale dele af stillehavet, kigger meget på havoverflade temperaturen.

Hvis den er lidt lavere end normal, så har man det, man kalder Laninja over.

Og det er sådan cirka med 2-7 års mellemrum, at det her fenomen, det dukker op.

På samme måde, som vi har Laninja, altså det her afkølede, det her er en afkølede effekt på klodens klima,

så findes der også Laninja.

Og nu, den her sommer, så er vi faktisk gået ind i et Laninja-år.

Og det gør jo, at perspektiverne for, som har en opvarmende effekt på vores klima, vil have mærke.

Så når vi nu, til trods for, at vi har haft nogle faktisk kolde år,

har set rigtig høje temperaturer på globalt plan de seneste år,

nu får et opvarmende effekt, altså i form af den her Laninja,

og så kigger ind, og allerede nu har varme rekorder rundt omkring.

Så perspektiverne for næste år,

der er det jo en ret stor sandsynlighed for, at vi vil få endnu højere vær ekstremere.

Hvis det er tilfældet, altså hvis vi for eksempel får et 20-24 med nye varme rekorder,

hvad er konsekvenserne så det?

Temperaturen har også en stor indflydelse på,

altså om indlandsisens smelter, hvor meget havisen den skrumper.

Altså, og det er jo noget, der virkelig kan få store konsekvenser,

ikke kun for os her i Danmark, men faktisk hele verden.

Fordi når vandet bliver varmere, så udvider det sig, det fylder mere.

Når der kommer mere afsmeltning for indlandsisens, som kommer ud i havet, til sammen så gør det jo af havnivået destiger.

Og det kommer til at påvirke store dele af verdensbefolkning,

og det kommer til at fortsætte, og det gør det jo fordi,

at mange af os er bussat nære kyster, og hvor skal vi være hende,

hvor skal folk gå hen?

I Danmark kan man sige, der har vi jo ressourcer.

Langt hende er varien til at tilpasses til den havnivåstigning,

som vi ser ind i.

Men verdens fattige lande, udsatte lande, øjstater,

hvad skal de egentlig gøre?

Fordi har faktisk ikke rigtige midlerne til at tilpasse sig.

Og på et eller andet tidspunkt, så er vi faktisk udover det stadie,

hvor vi kan tilpasse os til det forandrende klima.

Det er det, vi ser ind i.

Sommerens varmerekort og vilde værrefenomener har fået organisationer og politikere,

[Transcript] Genstart / Og så til uvejret

til endnu en gang at advare om et stadigt mere fartrone og forandrende klima, for ændringer, der er menneskeskabt af.

I en tal sidste uge meddelte EFNs generalsekretær Antonio Coutertes, at vi har forlatt egeraren for global opvarmning.

Og trot ind i noget, der er meget værre.

Mange sidder jo med det indtryk, at vi er på vej ned i afgrunden.

Er det også videnskabens udlægning af klodens tilstand?

Det er jo i hvert fald en fortolkning af videnskaben.

Altså, videnskaben taler jo ikke om afgrunden, men den taler om de perspektiver, der er for fremtiden, hvis udledningen af CO2 fortsætter, som den er nu, hvis den stiger, hvis den falder.

Det er det, videnskaben gør.

Den kommer med forskellige scenarier, og kigger på, hvad det er så for et klima, vi kan forvente i fremtiden.

Du har jo måske et geologen i dig, alligevel en eller anden modstand mod, sådan kloden, brenner, rydfladen for klimaet, alt tingens undergangelse.

Hvad er det i dig, når du alligevel har det der meget opmærksom blik på klimafændringer og det konsekvenser?

Hvorfor er det så, at du ikke bruger dig om at gå ud i de der formuleringer?

Altså, helt personligt, så hvis jeg møder sådan nogle formuleringer selv, så bliver jeg meget skeptisk.

Jeg synes, det bliver for følelseslad, og jeg synes også, det kan få en snær dag, at jeg blev manipulerende.

Hvor jeg synes, at det er meget mere valid, hvis jeg får fremlagt fakta, fordi så skal jeg ikke tage bestik af,

om nogen prøver at manipulere mig den ene eller den anden vej.

Sådan har jeg det helt personligt.

Og det gør også, at mit mål, det er at formidle så tæt på videnskaben som muligt, gør det så korrekt som muligt.

Og ude fra det, så gi' folk mulighed for at træffe deres egne beslutninger på grundlag at de videnskabelige resultater, som man ligesom kan fremlægge.

Du siger jo med din baggrund som geolog, at klimat altid har ændret sig.

Altså det har det gjort i milliarder år.

Alt den tid kloden har eksisteret.

Hvordan er det, vi ser i dag, alligevel anderledes end alt de andre milliarder af gang?

Ja, men det rigtige klimat har jo altid forandret sig,

[Transcript] Genstart / Og så til uvejret

og det er faktisk en udprede myte, som jeg møder fra især klimaskeptikker, hvis vi fortæller om, at det blev en varme eller...
Altså fortæller noget om klimaforandringer. Så vil den typisk være, ja, men klimaat har altid forandret sig. Og det er fuldstændig rigtigt.
Problemet er bare, at der er forskellige årsager til, at klimaat har forandret sig.
Før i tiden, der har det bl.a. været i form af ekstrem vulkanisme, altså som vi ikke kan forestille deres i dag.
Vi ser måske lidt på island, og jeg er et kontinenter, der er dækket af laver, der bare flyder ud på jorden i det, der hedder Platopasal Provinse. Det har foregået flere gange igennem jordens historie. Og sammen med den her laver, som kommer ud fra jordens ændre, så er der fuldt enorme mængder viseutog, som jo bl.a. har været en årsage til, at klimaat har ændret sig tilbage i tiden.
Det er bare, at nu er det os, der er årsagen. Det er menneskets vores udledning, at drivhusgasser opvarmer klimatkunstigt.
Hvorfor er det så vigtigt?
Det er vigtigt, fordi vi går ind og skubber til hele klodens naturlige balance, hvis man kan kalde det det.
Efter du får løbet jobbet som hverværd, og bliver også løbende sat endnu mere ind i klimafandringerne hos DMI, har du så nogensinde taget dig til hovedet, når du har set de store media og berettet om varme rekorder i salg, og ud og ny.
Det er god at være, fordi det er altså rigtig dejligt varmt i dag. Jeg vil sige til mediernes forsvar, så er det faktisk noget, jeg synes, jeg oplever mindre af.
Jeg synes faktisk, der er kommet en ret stor bevidsthed, også her i Danmarks radio, men også i de større dagblad, der er faktisk en interesse for at formidle, hvad klimafandringerne gør ved verden.
Men det, der svarer du jo også, er, at det har du gjort. Altså, det har måske for længe formidlet været på en lidt for optimistisk måde. Ja, i perioder. Det vil jeg gerne medgiv.
Men jeg synes, der er sket noget. Altså, det jeg senest har faldet over, og det er jo, jeg tror faktisk den er helt ny for den her sommer, jeg har i hvert fald ikke set den sidste sommer, at både Danmarks radio og de tabloidmedier, B-T,

[Transcript] Genstart / Og så til uvejret

er begyndt at lave lifeblocks.

Der er faktisk aldrig før set om klimaet.

Altså, nu har vi mål, nu er der temperature, der er målt sådan her.

Nu har vi 42 grader i X og 43 grader i byen.

Altså, jeg synes, det er rigtig interessant.

Og jeg synes faktisk også, at det er et godt greb.

Fordi det er jo med til at give os forståelsen af,

at det ikke bare er isoleret hende, som vi kigger på rundt omkring.

Men det er jo det her samlede puslespil,

hvor vi putter alle brækkerne sammen,

og så siger vi, at vores klima forandrer sig.

Der er klima forandringer.

Mal, hvad du ved i dag,

og når du så tænker tilbage,

vil du så have ønsket, at det også i din tid

havde været en anden værformidling.

Altså, at du også havde været med til at skru lidt ned

for varmebegeistring, og lidt op for klimabevestigheden.

Altså, nu har jeg aldrig været en del af varmebegeistring.

Fordi det lærer, at vi er ret hurtigt som nyherværet,

at der er utrolig mange holdninger til været.

Så det bedste er at holde det ud i straktarm og sige,

hvis man kan lide varme, så er det gode nyheder.

Og hvis man ikke kan, så skal man ind i skyggen.

Jeg vil sige, at noget af det, som jeg har studset over,

det er, at når jeg har kigget tilbage i tiden

og kiggede på klimareporter fra FN's klimapanel fra 1990

og så frem i tiden,

der synes jeg faktisk, det er det tankevæggende,

at budskabet har stort set været det samme som i dag.

Så kan det godt være, at der er noget, der er blevet mere robust.

Altså, der er nogle større sikkerhed omkring nogle argumenter,

men i stort træk hovedbudskaberne,

som jeg har set for med lidt af professorer,

som Ejgil Kås, Jens Hestelberg,

nogle af dem, som har været med hele vejen igennem,

det er stort set de samme budskaber.

Men vi har samfundet,

og offentligheden har simpelthen ikke fattet,

hvad det var, der blev sagt.

Det er som om, at vi skal frem til de her år,

hvor vi begynder at mærke ekstreme,

hvor der kommer større bevågenheder omkring dem før,

at vi egentlig rigtig begynder at kigge på, hvad siger videnskabet.

[Transcript] Genstart / Og så til uvejret

De her rapporter blev ikke nævnt meget i vadsikken dengang.

Det gjorde de ikke, nej.

Anja, tusind tak for sit.

Tusind tak.

Det var dagens skin start.

Den er tilrettelagt af Thomas Thieransen,

line Fabrisius og Søren Elbig.

Mit navn er Anna Ingrid.